

Esimehe veerg

Kas tänases Eestis mesinik olla on uhke ja hää? Või oleks parem olla piimatootja, seakasvataja või põlluharija? Või peaks koguni pühkima külatolmu kingadelt ja minema linna laiadele uulitsatele õnne otsima – äris või panganduses näiteks, sest seal liikuvat suured rahad?

Eks ole sellised mõtted ja võrdlused tuttavad mõnelegi suuremale mesinikule, kellele mesila peab leiva lauale tooma ja laste kasvatamist-koolitamist võimaldama. Sellised kõhklused võivad koguni pikemaks pähe pidama jääma, kui mesinduses lained üle pea kipuvad kohisema. Olgu see siis kesise meesaagi või kehvade turustamisvõimaluste süü, või ka suurenevate tootmiskulude mõju, mis rahakotis tõmbetuult ja defitsiiti tekitab. Mesiniku majandustegevuses on ju samamoodi mured, nagu praeguse Eesti riigi eelarvega – kulud kasvavalt küllaga, aga tulupool jätab soovida.

Püüame hinnata mesinikuks saamise ja olemise plusse ja miinuseid teiste maal võimalike tootmisaladega võrreldes. Mesinduse kui tootmisala tarbeks vajaliku inventari ja ruumide kulu võrdlemisel näiteks loomakasvataja või põllumehe vajalike investeeringutega näeme, et mesiniku hädavajalikud kulud on mõnevõrra väiksemad. Pole vaja osta kallist tõukarja, ehitada spetsiaalseid suuri hoonete komplekse või osta liisinguga kalleid traktoreid-kombaine. Tõsi küll, mesilaspered koos tarudega ja mesindusinventar maksavad ka omajagu. Ja suhkur mesilaste talvesöödaks ning autokütus ja muud sisendid on täna kallimad kui eile, üleilsest rääkimata. Siiski 1 : 0 mesinduse kasuks.

Kas teadmiste, oskuste ja kogemuste poolest on kergem alustada mesindusega või teiste põllumajandustegevustega? Iga ala nõuab oma algteadmisi ja -oskusi, ilma milleta on suurema ettevõtmise ebaõnnestumine enam-vähem kindel. On Eestiski kogemusi, kus üritati kümnekonna mesilaspered pidamise oskustega ühe aastaga tootmis-mesila tasemele tõusta. Kevadine surmavaikus sügisel talvituma pandud kidurate perekestega tarudes andis teada läbikukkumi-

sest. Hinnanguliselt võib vist väita, et mesinikule on teiste elualadega võrreldes eduks vajalikud eelteadmised ja ka oma vigadest saadud kogemused tähtsamad. Kokkuvõttes vast siiski mesinike ja teiste alade võrdluses viik 0,5 : 0,5.

Mesindust ja ka põlluharijaid ning aednikke, aga teatud määral ka loomakasvatajaid mõjutab tugevasti ilmastik. Möödunud 2007.a oli põllumeestele väga hea saagiaasta ja ka teravilja ning rapsi hinnad olid väga soodsad, nad võisid aastaga väga rahul olla. Paraku käesoleval 2008.a on asjad põllumeeste jaoks palju nutusemad – kena saak rikneb vihmamärgadel põldudel ja vähese kogutud saagi müümisel on hinnad eelmise aastaga võrreldes madalamad. Täielik ikaldus ja mure! Samas mesinduses on käesoleva aasta küll eelmisest veidi kesisema saagiga ja mõnes mesilas ka kehva-poolne. Kuid Eesti ulatuses on mee kogusaak siiski vaid veidi alla paljude aastate keskmise. Viimane tõeline ikaldus mesinduses jääb 1998. aastasse, kus keskmine meesaak jäi 5 kg lähistele. Sellise ikalduse kordumine on täiesti võimalik. Niisiis võrdluses teiste aladega jääb viiki 0,5 : 0,5.

Väga oluline tootmise juures on see, millistel tingimustel õnnestub toodang turustada. Kui mee turuhinda jälgida, siis on see 15 aastaga 1993.a. 30 krooni tasemelt praeguseks kerkinud 77 – 80 kroonini. Suurkaupluste ja müügikettide kilohinnad mee jae-müügil ulatuvad koguni 140 – 150 kroonini, aga mesinike taskusse sellist hinda ei laeku. Viimase 3 – 4 aastaga on mee hind vähe muutunud ja vaid tänavu alustanud taas aeglast tõusu. Ilmselt seondub see tõus eelmiste aastate rekordsaakidest jäänud meevarude ammendumisega. Käesoleva aasta tagasihoidlikumaks jäänud meesaak tõstab sügisel ja talvel tõenäoliselt mee hinda jätkuvalt.

Teisalt on mesinikule oluline, kui keeruline või lihtne on meesaaki võimalikult soodsa või vähemalt normaalse hinna eest müüa. Lihtsaim tee oleks vähemalt teatud ulatuses mesi müüa hulgikoguses firmadele-

mee pakendajatele. Kui meesaak on väga hea, siis tavaliselt hinnad langevad ja kokkuostjate huvi väheneb. Kuid käesoleva aasta kevadel ja suvel Eestis eelmiste aastate meevarud lõppesid ja kokkuostjate huvi ning pakutavad hinnad kerkisid. Samas on ka oluline, et mesinikul oleks võimalikult hästi välja arendatud klientide ja otsemüügi võrgustik – see tagab vähemalt teatud ulatuses stabiilse meemüügi võimaluse.

Kuidas on lugu põllumeeste ja loomakasvatajate turustamisvõimalustega? Suurtootjad realiseerivad oma saagi tavaliselt eelnevalt sõlmitud lepingute alusel, mis annab kindluse toota. Samas müügihinnad sõltuvad maailmaturul toimuvatest muutustest ja neid on raske prognoosida. Ning ikalduse korral polegi midagi müüa ja lepingut ei saa täita. Raha jääb saamata, lisaks võivad ähvardada sanktsioonid ja leppetrahvid.

Kui nüüd ka toodangu müügi võimalusi võrdlevat hinnata, siis näib mesinike olukord teiste põllumajandusharudega võrreldes olevat mõnevõrra soodsam – 1 : 0 mesinduse kasuks. Ka kõikide mõjude kokkuvõttes on mesindusel teiste aladega võrreldes pluss-poolt mõnevõrra rohkem. Meie äärmiselt pinnapealse võrdluse tulemusena oleks skoor 3 : 1 mesinduse kasuks. See teadmine võiks teha mesinike enesetunde paremaks ka raskematel hetkedel, et kinnitada iseendale ja teistele – mesinik olla on tööpoolest uhke ja hää!

See teadmine peaks mesinikes sünnitama nii kutseuhkust kui ka mesinike ühtekuuluvuse ja tsunftitunnet, et riigi ja seadusandluse kaudu ühiselt mesinike ja mesilaste elu võimalikult soodsaks ja turvaliseks muuta. Üksi jääb mesiniku hää nõrgaks. Üheskoos Eesti Mesinike Liidu liikmeskonnana on mesinikel jõudu ja võimalusi mesindusele eluõigust ja arenguvõimalusi nõutada. Ühiselt EML liikmeskonnana suudame saavutada, et edaspidi võiks ikka suurema veendumusega kinnitada – mesindusel on nii täna kui ka homme jumet ja tulevikku!

*Aleksander Kilk
EML juhatuse esimees*

Kuidas mesindada meie muutavas keskkonnas

- Millised muutused on toimunud keskkonnas, millist mõju nad võivad avaldada mesilastele?
- Millised imelikud muutused on toimunud emade, mesilaste käitumises?
- Või on muutused ainult sel aastal?
- Või on see esimene hoiatus inimestele?

Ehk peaksime hakkama mõtlema, mida ette võtta ja kuidas olukorda leevendada.

Esmalt sellest, millised on tähelepanekud Rápina-Pólva piirkonnas.

Kuna juhendan Põlvamaa Mesinike Seltsi, laekub kogu info piirkonna kohta minule. Rohkem probleeme on tõstatanud vanemad, suuremate kogemustega mesinikud, need, kel on aega mesilaste käitumist sügavuti uurida.

Näited:

1. On mai lõpp, tuleb sülem, ehitab kärke aga ema ei mune. Kontrollkärjele kuppe ei ehita. Otsimisel leidsin ema, kes oli ülimalt tume, must, ääretult kiire liikumisega. Huvi pärast jätsin pere nii nagu ta oli. Ema hakkas munema juuli 5 päeval. Haudmeväli normaalne.
2. Sülemis ema ei mune. Hakkas munema 23. päeval. Munad kärje keskel, enamik lesed.
3. Ema väljub kupust, tugev rindmik, pikk ja peenike tagakeha. Liikumine sikk-sakiline.
4. Kõige kurioossem lugu, sülemis vist polnudki ema.
 - 1) kobardus normaalselt
 - 2) sülemikus rahulik, vaikne
 - 3) ehitab kärke
 - 4) kontrollkärg puhas

Raputasin pere kilele, mesilast 30 m kaugusel, kilele maha ei jäänud kedagi. Uut ema vastu ei võta. Mis toimub? Ei tea.

Mis võivad olla põhjused?

1. GPS süsteemid ehk ajavad mesilaste orienteerumissüsteemid sassi, või kaasneb veel mobiilivõrkude mõju.
2. Mürgid. Praegu levinud rapsi põldudel hiilamardika tõrjes kasutatav *Alphaguard*, *Fastac*, *Kestac*.

Kas me ikka teame nende järelmõju, või kaasnevatest ohtudest lihtsalt ei räägita. Pestitsiidide tootjatele pole see kasulik. Siin võib öelda Urmas Oti sõnaga: "Kõik on äraostetavad, oluline on vaid summa suurus".

Ohtlik on, kui tõrjet tehakse õitsvatele taimedele. See on ülimalt keelatud. Seni aga ikkagi nii toimub. Mürk viiakse õietolmuga tarru, toidetakse hauet, aga mis toime on sel järglastele, uutele põlvkondadele.

Kuidas käitub mürk mee keskkonnas? Millised seosed ja ühendid moodustuvad? Mesi on ju väga keeruline ühendite kooslus.

Mõni sõna bipiinist, mida ikka veel kasutatakse. *Bipiin* on taimekaitses kasutatav preparaat *mitac*, mis on ammu keelustatud tema üliohtlikkuse tõttu inimestele. Aga mesinduses kasutame seda varroatoosi tõrjel.

Uueks probleemiks on GMO kultuuride kasvatamine, mida praegu surutakse jõuliselt peale.

Mis on GMO? Need on organismid, kelle päriikkust on muudetud viisil, mida looduses ei esine. Valitud geen kantakse üle ühelt organismilt (ka mittesugulasliigilt) teisele. Näit. külmakindel kolageen tomatile, saadi külmakindel tomat jne.

Miks kasvatame GMO kultuure? Mõned põhjendused. GMO propageerijate põhjendused:

1. **Saada kahjurikindlaid kultuure.** Kasutatakse *Bacterium thuringensis* mürgist geeni: S. Sama bakter oli pestitsiidis BTB, mida kasutati 1990.a, mil

see keelati kui üliohtlik inimesele. BTB jääb taimesse 20 päevaks, aga mürgine geen on taimes kuni tema ärasöömiseni. Kuidas saab see taim olla ohutu, kus on sees mürgine geen. Geen on ka õietolmus, kuidas see mõjub mesilaste järglastele ja mees olev õietolm inimestele.

2. **Suurem saak.** Saak on suurem ainult heades ilmastiku tingimustes. GMO taimed on õrnad, haigestuvad kergesti. Vajalik on lisada ka haiguskindluse geen. Aga kui palju on taimedel haigusi? Praktiliselt on võimatu lisada tohutult eri gene.

3. **Keskkonnasõbralikkus.** Põhjendus on näiline. Herbitsiidikindel raps muutus umbrohuks järgnevatele kultuuridele. Et hävitada selline raps võeti USA-s kasutusele üliohtlik mürk *Atrazin*, mis kõikjal EL maades on keelatud. GMO raps ristub teiste ristõielistega, ka need muutuvad umbrohtudeks, mida on raske hävitada.

Katsed näitasid, et sellist rapsi ei tahtnud külastada ka mesilased. Ma ei tea ka, milline on sellise rapsi õietolm, selle mõju mesilastele. Kui mullas pole mikrofaunat, taim ei kasva. GMO taim kasvab. Aga kui mullas on Hg, N, As, Cr on see ka taimes, õietolmus, pole organisme, kes neid ühendeid lagundaks. Taim on siis raske-metallide pomm. Selliseid näiteid võiks jätkata.

Kas GMO tuleb Eestisse?

Jah, kui arvestada, et GMO saaste maisis on lubatud 0,5 %, kartulis ja rapsis 0,3 %. Kui GMO tuleb kas või väheselgi määral meile, siis ta seguneb looduses ja kätte teda enam ei saa.

Kunagi reklaamiti Sosnovski karuputke, kui meie söödabaasi päästjat. Mis on temast nüüd saanud? Mõtleme!

Kas GMO on juba Eestis, rapsis? Vist jah, kindlate faktidega tõestada ei saa. Kellele on see kasulik? Suurfirmadele, nagu Monsanto, Syngenta, Bayer-Aventis,

Du-Pont, Basf, Down. Küsime, kes eestlastest kuuluvad nende firmade juhatusse? Kus nad meil töötavad? Millised on nende artiklid?

Nii arutat artiklit nagu Toomas Savi kirjutab, pole hulk aega lugenud. Ta kirjutab Maalehes 07.juulil 2008: "Tehtud on miljon portsu GMO toodetest toitu, keegi pole ära surnud". Mõju on järgnevatele põlvkondadele. Näiteks:

- Ill põlvkondades sigadel polnud järglasi, või olid need elujõuetud.
- Rotid keeldusid GMO toidust, kui valida oli muud.

- GMO toidu kasutamisel tekkisid leukeemia, soolte kasvajakasvud jne.
- Mesilased ei taha külastada GMO rapsi.

Kahjuks ei räägita riskiprobleemidest. Kui keegi tundub inimestest sellest räägib siis võib ta kaotada töökoha. Näiteks kaotas inglise teadlane Arpad Puztai töökoha pärast tõeste katsete publikatsiooni. Näiteid on palju teisigi.

Jutt sellest, et GMO on meie tulevik, on rahaahnete ärikate jutt. Mõtleme, toiduvärvid ja ohutus inimestele. Mis nüüd välja tuli. Osa toiduvärve keelatakse, pakenditele lisatakse hoiatavad sildid jne. Põhjustavad lastel hüperaktiivsust.

Mida teha, kui on ilmnenud anomaaliad mesilaste käitumises?

1. Vaheta kohe ema, soovitatavalt osta see tuntud emadekasvatajalt.
2. Ühenda nõrgad pered.
3. Võõrsülemitesse suhtu ülima ettevaatlikkusega, soovitatav ka siin emade vahetus.
4. Loo suhted talupidajate-rapsikasvatajatega kas või meepurgi abil.
5. Suhtu GMO toodetesse ülima ettevaatusega.

Koostas: Raimo Kiudorf

Tulekul on mesinike sügispäevad Jänedal

Mesinike sügispäevad tulevad 29.–30. novembril traditsiooniliselt Jänedal. Sügispäevade raames esitatakse mitmed loengud ja ettekanded, kus jagatakse erialast teavet mesinduse alal ja ka informatsiooni mesindusega seotud teistel teemadel.

Tehakse kokkuvõtteid 2008.a mesindushooajast ja peetakse plaane edaspidise suhtes. Samas valitakse aastamesinik 2008. Mesinikel on juba praegu aeg mõelda, keda esitada selle aunimevuse kandidaatideks. Jänedal toimub ka EML koosolek, kus on arutusel mitmed EML tegevust ja tulevikku puudutavad teemad. Samas arutatakse ja otsustatakse EML 2009.a liikmemaksu küsimused.

Jänedal sügispäevade loengutel ja ettekannetes käsitletakse mesindust puudutavat seadusandlust ja mesinikele ning mee tootmisele ja käitlemisele rakendatavaid nõudeid. Arutatakse ka selle üle, kas ja kuidas suurendada mesinduse ja mee tootmise professionaalsust ning mesilasperede arvukust, et tagada Eesti meeturu piisav ja pidev varustamine kodumaise meega. Toodetava mee ülejäägi võiks eksportida, kui õnnestub selleks soodsad võimalused luua.

Sügispäevade peakülaliseks on nõustunud tulema mesinike maailmaorganisatsiooni Apimondia president Asger Sögaard Jörgensen, kes on ühtlasi ka Taani Mesinike Liidu tegevjuht. Tema loeng tutvustab Apimondia tegevust ja arengusuundi, samuti 2009.a septembris

Lõuna-Prantsusmaal toimuvat Apimondia kongressi ettevalmistust. Ka EML grupp on kongressile sõitmas ja selline eelinfo tuleb kasuks.

Teise olulise teemana käsitleb Asger Sögaard Jörgensen maailma ja Euroopa mesinduse olukorda, samuti detailsemalt Taani mesinduse tänapäeva ja arengu tendentse. Taustaks niipalju, et kuigi Taani on pindalalt Eestist väiksem, peetakse seal Eestiga võrreldes peaaegu poole rohkem mesilasperesid. Kuidas see õnnestub, seda saame ettekandjalt kõige peenemate detailideni kohapeal küsida.

Mesinike sügispäevade täpsem kava avaldatakse järgmises Mesinik-lehes ja ka veebilehel.

Kohtumiseni Jänedal!

EML juhatuses

Järjekorras EML juhatuses koosolekul 7. augustil olid arutusel mitmed „Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi“ majandusaasta lõppemisega 31. augustil seotud küsimused.

Eriline tähelepanu oli ligi aasta eest lõppenud Mee promoprogrammi toonase rakendusorgani ja selle alltöövõtjaga tekkinud diskussioon. Juhatus oli seisu-

kohal, et kuna meepromoprogramm on lõpetatud, ei ole meil enam mingeid kohustusi rakendusorgani ees, veel enam aga rakendusorgani alltöövõtja suhtes.

Arutades 12.–13. septembril Karksi-Nuias toimuvat meefestivali, tõdeti, et sealset kohalikku Aiandus-mesindusseltsi tuleb tunnustada nende aktiivse tegevuse eest. Veel kavandati oktoobri lõpuks

Vabariikliku teabepäeva ja EML volikogu korraldamist ja planeeriti traditsiooniliselt novembri lõppu Jänedale EML-i sügispäevi.

Üksmeelselt märgiti ära EML suvepäevade õnnestunud korraldamine 26. juulil Haapsalu Uuemõisas ja avaldati tunnustust hea ettevalmistustöö ja läbiviimise eest perekond Haabelile.

Kas suira saab valmistada?

Suir on ammu teada ja tuntud väärtuslik mesindussaadus, mida inimesed kasutavad kui tervislikku ja kosutavat valgurikast toitu. Kärgedest on suira väga raske kätte saada. Samas võib iga mesinik õietolmu kääritates ise valmistada suiraga võrdväärset valkainet.

Taimede õietolm erineb nii värvilt kui omadustelt. Tavaliselt kasutavad inimesed erinevate taimede õietolmu segu, milles liituvad üksikute komponentide mõjud. Kui võrrelda omavahel taimede õietolmu, mesilaste kogutud õietolmu ning suira omadusi, siis on erinevused suured. Näiteks kui mesilaste poolt kogutud õietolm sisaldab valkaineid ca' 24 %, siis suiras on valke juba üle 40 %. Lisaks veel mitmed aminohapped, vitamiinid, steroolid jne. Inimesele tuntud 31 rasvhapest leidub suiras 16.

Õietolmu teras on kolm sellist aminoshapet, mis lagunevad toatemperatuuril ühe kuu jooksul, kuid suiras säilivad hästi vähemalt aasta. Kui aga kuivatatud õietolmu säilitada toatemperatuuril 2 – 3 aastat, siis mesilaste jaoks ei ole selles enam peaaegu midagi kasulikku.

Suira valmistamiseks on vaja piimhappelist käärimist. Õietolmu saab mesilastelt. Selleks kasutatavad seadmed ja tegevus pole kuigi keerulised. Mesilased valmistavad endale kergeti omandatavat valgutoitu – suira, õietolmu fermenti-seerides. Kääritamiseks lisavad oma pärmi ja suhkruid ning trambivad massi tihedalt kärjekannu põhja. Pealt kaetakse meekihiga, et õhk juurde ei pääseks ja kärjekannus algabki õietolmu piimhappeline käärimine.

Inimene on õppinud ise õietolmu valmistama suiraga sama-väärset mesindussaadust. Vaatleme üht sellist retsepti. Vaja on õhukindla kaanega suletav nõu, milles käärimisel tekib kerge ülerõhk. Nõu täitmisel jäetakse umbes veerand nõust tühjaks s.o õhu-ruumiks. Kääritatakse 2 – 3 päeva kohas, kus temperatuur püsiks umbes 28°C juures.

Võetakse 10 kaaluosa õietolmu, 1,5 kaaluosa mett ja 2,5 või 3 kaaluosa keedetud vett. Vett vajatakse 2,5 kaaluosa otse tarust võetud kuivatamata õietolmu korral, kuiva õietolmu korral aga 3 kaaluosa. Piimhappelise käärimise alustamiseks lisatakse 0,02 kaaluosa baktermassi või kasutatakse juuretiseks tarust võetud suira, kus bakter on juba olemas.

Toimitakse järgmiselt:

1) Kogutud õietolm puhastatakse (näit. tuulates) ja kuivatatakse kergelt; talvel võib kasutada ka külmutatud õietolmu, mis on tarust võtmise järel kohe sügavkülma (-15°C) pandud.

2) Mesi lahustatakse vees, lahust keedetakse ca' 5 minutit, et hävitada looduslikud bakterid ja pärmiseened.

3) Lahus jahutatakse temperatuuril 30 – 32 °C.

4) Baktermass (*Lactobacillus xylosus*) või kärjest võetud suir segatakse vähese hulga mee vesilahusega ühtlaseks vedelaks massiks.

5) Ülejäänud lahus segatakse õietolmuga ühtlaseks massiks, lisatakse vedel baktermass.

6) Moodustunud püdelale segule pannakse peale kate ja sellele raskus, et tihendada õietolmu massi ja soodustada ühtlast anaeroobset piimhappelist käärimist.

7) Esialgne käärimisprotsess kestab 2 – 3 päeva temperatuuril 28 – 32°C. Käärimise alguses eraldub veidi süsihappegaasi, mis tekitab nõus ülerõhu.

8) Lõplik käärimine järgneb toatemperatuuril 8 – 12 päeva vältel. Kui temperatuur langeb alla 18°C, käärimine aeglustub tunduvalt või seiskub.

Õietolmu massi happesus langeb käärimisprotsessi vältel kuni pH väärtuseni 3,6 – 3,8. Kui käärimise lõpuks happesus sellest erineb, võib arvata, et

midagi läks valesti. Näiteks võis mõjule pääseda mingi muu bakter. Selle tunnuseks võib olla liiga kiire käärimine, vale lõhn, hallitus vms.

Kuidas suira kasutatakse?

Rahvameditsiin tunneb suira mitmeid kasulikke omadusi. Kuigi teadus pole siiani suutnud neist kõiki lõpuni tõestada, mõjub suir tervendavalt nii inimestele kui loomadele. Näiteks Norra teadlased on katsetega kindlaks teinud, et suir leevendab vanematel meestel sageli esinevaid eesnäärme probleeme. Loomakasvatavad on märganud, et eriti noorloomade (vasikad, põrsad ja kanad) söödale lisatud väikesed suirakogused parandavad tunduvalt nende sööda omastamise võimet.

Huvitav on seegi, et teadlaste kinnitustõestab suir organismi vastupanuvõimet radioaktiivse kiirguse suhtes. Palju erinevaid õpetusi suira kasutamiseks tervise ja ilu heaks leidub Enn Lõugu ja Evald Übi populaarsetes raamatutes mesindussaaduste kohta.

Huvi võivad pakkuda ka Soomes katsetatud kaks retsepti suira toime tõhustamiseks koos teiste mesindussaadustega. Selleks segatakse 4 osa piiritust ja 1 osa suira ning jäetakse 8-ks päevaks pimedasse seisma, vahete-vahel segades ja loksutades. Seejärel lahus kurnatakse.

Saadud lahust võib segada taruvaigu või vähese koguse mesilasema toitepiimaga. Nii ühinevad erinevate mesilatoodete head küljed ja tervistav toime.

Teise, üldkosutava ja ergutava toimega suiralahuse valmistamiseks lisatakse 1 kaaluosale piirituse ja suira lahusele 4 osa mett, 1 osa nisukliisid, 1 osa pärmi ja 0,1 – 0,4 osa mesilasema toitepiima.

Nii seda kui esimesel viisil valmistatud toodet tuleb säilitada külmkapis. Tarvitatakse mõni gramm päevas.

Mesinik Raul Meel ja tema mesila

Haapsalus juulikuu lõpus toimunud vabariikliku mesinduspäeva pärastlõunal oli võimalus külastada mitmeid Läänemaa mesilaid, et sealt kogemusi ja värskaid mõtteid ammutada. Allakirjutanu koos grupi mesinikega külastas Virtsu lähisel Pivarootsis asuvat Raul Meele mesilat. Järgnevalt lühidalt sellest, mis seal silma hakkas ja meelde jäi.

Tuleb meelde ligi 15 aasta tagune ajaleheartikli pealkiri, kus küsiti umbes nii: "Kas kunstnik Raul Meel peab mesilasi või mesinik Raul Meel teeb kunsti?" Nagu Raul Meel ka täna kinnitab, aitas mesila ja meetoodang tal sellel kaugel ajal majanduslikult toime tulla, et kunsti luua. Samas on mesindus olnud Raul Meele jaoks ka kunsti loomeosa. Mesilased, meekärjed ning meepurgid on otseselt olnud talle inspiratsiooni allikaks, ka mõne kunsti-

näituse või installatsiooni osa. Ja praegu-seks on mesindus kui looduslähedane tegevus sedavõrd hinge haakunud, et on jäänud ka kunstnikuelus igapäevase elu ja töö lahutamatuks osaks.

Raul Meel peab mesilasi juba ligi 30 aastat. Suurim mesilasperede arv on olnud 30–35 peret. Praegu on mesilas umbes 15 peret. Mesila on välja arendatud oma ideede ja lahenduste najal. Mesilas kasutatakse enda konstrueeritud ja projekteeritud pikki lamavtarusid, kuhu mahub pikisuunas kokku 34 eesti raami-mööduga kärge. Tarud on jagatud pikkuse suunas pooleks, kummalgi poolel paiknevad eraldi mesilaspered 17 kärjel.

Taru pesaruumi põhjaks on tugiliistudele paigutatud niiskuskindlast vineerist valmistatud liikuv plaat, mida saab vajaduse korral läbi otsaluugi ava tarust välja tõmmata. Seda on kasulik teha näiteks kevadisest põhjalangemisest puhastamiseks, mis lihtsustab ja kiirendab kevadist korrapäevast tööd. Samuti saab pesaruumi põhjaplaadi kõrgust tugiliistude paksuse muutmise teel suurendada või vähendada, reguleerides nõnda pesakärgede alla jääva vaba ruumiosa kõrgust. Näiteks talvitumiseks võimaldab see lasta põhja madalamale, suurendades sellega õhupadja kõrgust kärgede all ja parandades tarusisest ventilatsiooni. Nõnda talvituvad mesilaspered paremini.

Taru lennulaudade konstruktsiooni on täiendatud hiirte ja lindude kaitseks pealmise kattelauga, mis toetub 8–10 mm paksustele liistudele, moodustades mesilastele tarust väljumiseks lennuava laiuse pealt kaetud tunneli. Ühtlasi väldib selline kattelaud talvel lennuava ummistumise lumega, tagades mesilasperele vajaliku õhuvahetuse.

Kuigi mesilastaru meenutab väliselt lamavtaru,

kasutatakse mesindamisel suures osas korpustarudele omaseid tehnoloogilisi võtteid. Mesilasperede pesaruumile paigutatakse 1 või 2 täisraamilist suurt magasinikorpust. Samal ajal paigutatakse tarule kõrgenduseks peale kõrge tarukrae, nii et väliselt näib tegemist olevat topeltkõrgusega pika eesti taruga. Mee võtmisel võib täis meekärgedega magasinikast olla üsna raske ja kaaluda 50 kg ja rohkemgi. Kuid esialgu on see mesinik Raul Meele jaoks veel jõukohane.

Raul Meele hinnangul tuleks mesilasperele jätta talvesöödaks võimalikult palju mett – kuni 22–25 kg. Lisaks annab ta mesilasperedele talvesöödaks suhkrulahust pesaruumi peale paigutatud plekist valmistatud söödanõudest. Nosematoosi tõrjeks ja mesilasperede parema talvitumise saavutamiseks lisatakse suhkrulahusele veidi koirohu ekstrakti. Peamiselt

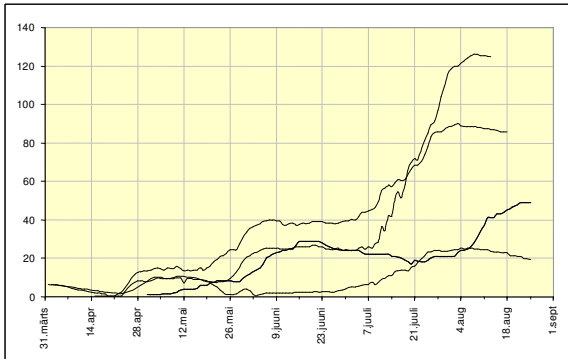
mee peal talvitutes ja piisava söödavaru tulemusena on mesilas talvekaod väga väikesed – talvega hukub vahel 1, harva kuni 2 mesilasperet.

Kokkuvõttes oli Raul Meele külastamine väga huvitav ja õpetlik. Samas jäi lisaks mesilale silma ja meelde väga oskuslikult ja kunstipäraselt kujundatud ümbrus ning stiilne hoonestus. Taastatud vanade taluhoonete hästi eksponeeritud palkseinad ja kivivundamendid koos õues kunstipäraselt paiknevate kivide ja lilledega olid kenad vaadata. Ja ilmselt on see talu kombel elamine otstarbes ja silmale ning hingele kena ka Raul Meele enda pere hinnangul.

Aleksander Kilk

Tarukaalu kõverad 2008

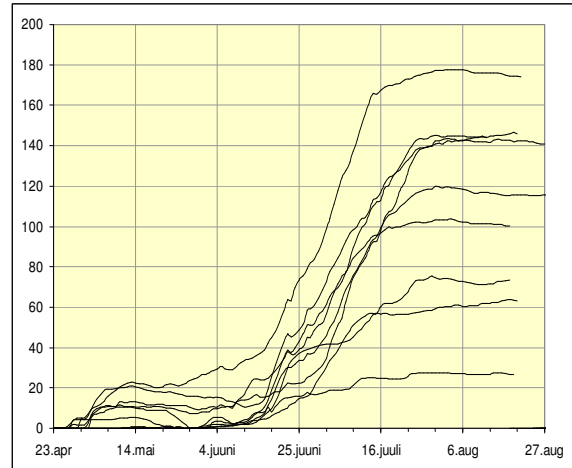
Huvitav on võrrelda tänavusi vaatlusmesilate tarukaalu kõveraid kahe aasta tagustega. Eesti eri paigus registreeritud kaalu muutuste kõverad annavad küllalt hea ettekujutuse kogu Eesti meekorjest suvel 2008.

Näha on, et korje jääb tublisti alla 2006.a omale. Joonistel on toodud äärmuslikud kõverad, sh Järvamaa, Pärnumaa,

Jõgevamaa ja Harjumaa.. Ülejäänud tulemused jäävad nende vahele.

Sel aastal küündis tarukaalu suvine kasv vaid erandlikult 100 kg-ni, tüüpiliselt aga oli palju väiksem. Samas näeme 2006.a vaatlusandmetest, et 100 kg-ne kasv oli päris tavaline. Aastad ei ole vennad!

Vaatlusmesilate tarukaalukõverad 2006

Vastame lugeja küsimusele

Toimetus uuris seda probleemi veidi lähemalt, konsulteeris mitmete mesinike ja ka mee analüüse tegeva laboratooriumiga. Selgus, et ühest vastust ei olegi. Midagi sarnast on näinud nii mõnigi mesinik, kuid see pole laiemale avalikkusele ilmsiks tulnud.

Milles on viga? Mis on valesti?

Üks võimalikke põhjusi on mee käärima minek. See võib sündida nii sellest, et mesi on toorelt võetud, purki pandud ja liiga suure veesisalduse tõttu hakkas käärima. Purgis võib mesi hakata käima ka siis, kui suletud (eriti metallkaanega) meepurk on pikemat aega kohas, kus temperatuur tihti muutub suurtes piirides. Sel juhul võib kaane sisepinnaale kondenseeruda meest veeauru, mis pikapeale tõstavad mee

pealispinna veesisalduse nii kõrgeks, et soodsate olude tekkimisel algab käärimisprotsess.

Kuulsime veel üht omapärast selgitust. Kesk- ja hilissuvel korjevaesel perioodil võivad mesilased tuua tarru mitmesugust magusat ainet. Tihti on nähtud, kuidas mesilased imevad vaarikamahla (!), toovad selle tarru ja ladustavad kärkeadesse. Tihti ka kaanetavad need kärjed. Sama võib juhtuda kanarbikukorjel, kui nektarisaak on alles väike aga rabas leidub veel ülevalminud murakaid. Ka need kuluvad korjeks ära ja on tõenäoliselt käärimise põhjustajaks juba isegi kärkeades.

Vahel võib mee käärimist tekitada õietolm. Kui seda on palju ja on kogutud sellisest kohast, kus on õhus ja taimedel palju käärimist põhjustavaid mikroorganisme.

See küsimus vajab veel põhjalikku uurimist. Ootame ka lugejate tähelepanekuid. Kirjutage meile.

Õnnitleme tublisid mesinikke. Soovime juuli- ja augustikuu sünnipäevalastele tervist, jõudu ja kaunist kevadet

Villem Piir	83	18. august	Eduard Alliksoo	76	14. august
Heino Narusk	82	29. august	Tõnis Muug	75	13. juuli
Aksel Kuusk	81	30. juuli	Heino Luts	75	1. august
August Käära	81	4. august	Raivo Mihkelsoo	65	12. august
Edvard Meisner	81	6. august	Uuno Kolts	60	1. august
Hans Vinkman	80	29. august	Jüri Kukk	60	16. august
Leo Allikas	79	13. juuli	Juhan Kaljur	55	11. juuli
Evald Vaher	79	20. august	Tiiu Suve	55	23. august
			Andrus Rauba	50	16. juuli

Palju õnne!

Leedu mesinike külaskäik

Leedu Mesinike Liit korraldas oma mesindusaktiivile õppereisi, et tutvuda naabermaade mesindusega. Alustati Läti mesilate ja Andrejs Mizise mesinduskeskuse külastamisega. Seejärel sõideti Riiast üle mere Rootsi, kus 3 päeva jooksul tutvuti sealse mesindusega. Erilisi muljeid tekitas reisigrupi liikmetes Mantorpi asuva meepakenduskeskuse külastamine, kus võib näha väga kaasaegsel tasemel seadmeid ja tehnoloogilisi lahendusi. Näiteks töötab seal mee pakendamise automaatliinide juures 2 robotseadet.

Rootsist saabus Leedu mesinike grupp 12. juuni hommikul Eestisse, kus EML oli nende tarvis päevakava ja marsruudi ette valmistanud. Alustuseks toimus Tallinnat tutvustav ekskursioon, kus käidi nii Kadriorus ja Lauluväljakul kui tutvuti Toompea ja all-linnaga. Paljud keskealised reisirühmad tunnistavad, et nende eelmine Tallinna külastamine toimus 15-20 aastat tagasi. Kuid üksmeelel oldi selles, et tänane Tallinn on varasemaga võrreldes ilusam. Palju on linnapildis uusi ilusaid hooneid ja vanalinn on hoolitsetum.

Lõunasöögiks sõideti Nõmme kõrtsi Rapla lähistel. Söögisaali ehtne vana kõrtsiinterjäär pälvis ahhetamist ja maitsvad toidud teenisid kestvaid kiidusõnu. Nõnda juhtuski, et lõunatund venis planeeritust pea poole pikemaks. Edasi teel Kurgjale, et sealsele talumuuseumile pilk heita, jõuti bussis üsna põhjalikult ka Eesti mesindusest rääkida ja küsida-vastata.

Kurgjal maitsti alustuseks sealset firmaröög - odrakaraskit külma piimaga. Seejärel vaadati ringi vanade taluhoonete vahel ja kiigati õunapuude alla mesilastarude poole. Kuid pikem peatus ja suuremad emotsioonid jäid mesilamajakese juurde, kus on peidus omamoodi väike muuseum. Puust meevurr oli muidugi põnev vaadata nagu mitmed erinevad tarud ja mesiniku abivahendid.

Suurimat elevust tekitas kindlasti tavatu kujuga sektoritest koosnev mesilastaru, mida keegi polnud varem näinud. Vahur Talimaa, kes hooldab

kasvatamisest. Maitsti erinevaid mee ja muu segusid, imetleti pilkupüüdva kujuga vahaküünlaid. Fotoaparaadid aina klõpsusid, videokaamerad surisesid, pasta-kad krabistasid mööda paberipoognaid. Ikka selleks, et võimalikult palju nähtust-kuuldust tulevikuks ja enda kasuks talletada. Ning Vahur ja Ülle olid pidevalt küsijate-huviliste ringist piiratud.

Päev kippus juba loojangu suunas, kui leedulased taas bussi

Kurgja mesilat ja seda ka Leedu grupile tutvustas, nimetab kummalise kujuga taru sektsioontaruks. Keskel asuvas ümarguse ristlõikega taruosas elab mesilaspere nagu pakktarus, vabalt pesaruumi kargi ehitades. Pesaruumi kõrval paiknevad sektoritena püstjad kambrid, kuhu igaühete paigutatud 2-3 kärjele saavad mesilased mett koguda. Nõnda täidavad need sektsioonid meesahvri või kõrvalmagasini rolli.

Kui Kurgjalt Seljale jõuti, et Eesti Aastamesinike 2007, Vahur ja Ülle Talimaa mesilas uusi muljeid ja kogemusi ahmida, jäid vihmapilved kaugele seljataha. Ja nüüd hakkas aeg eriti kiiresti ning märkamatuult lendama! Küll jagus juttu ja küsimisi-vastamisi nii mesilastarude juurde, meeruumi, õietolmu kogumise-kuivatamise ja vahasulatuse teemadel kui mesilasemade

juurde kogunesid, et koduteele asutada. Enne kiideti ja tänati Vahurit ja Üllet, kes oma mesilas Leedu grupile tööpoolest huvitava ja õpetliku õhtupooliku korraldasid. Nagu Leedu grupi juht Sigita Uselis kinnitas, oli suurele osale nende grupist just selles mesilas kuuldu ja nähtu kogu reisi rosinaks, jättes tükk maad selja taha ka Rootsimaas mesilad ja Mantorpi uhked meepakendusliinid. Suur tänu Vahurile ja Üllele ka EML poolt!

Aleksander Kilk

TEATED

Mesinduspäevade ja –õppuste kava septembrist novembrini Kohalikud ja piirkondlikud mesinduspäevad

Tartu Aiandus- ja Mesindusseltsi õppe- ja teabeõhtud Soola tän. 1a, k 17...19.

10.09.2008, Mesilasperede ettevalmistamine talveks, perede talvitumine. Korraldab Priit Pihlik.

8.10.2008, Veterinaarsed ja toiduohutuse ning üldhügieeni nõuded mesilas. Mesilast teavitamine Veterinaar keskusele. Mee määrgistamine. Lektor: Tartu Veterinaar keskuse esindaja. Korraldab: Jaanus Tull.

Tallinna Mesinike Ühistu õppe- ja teabeõhtud Akadeemia tee 23A algus k 17.30 (õppuste koht võib muutuda)

07.10.2008. Head tavad mesinduses, mee tootmisel ja mesinikevahelistes suhetes. Esinevad Arvi Raie ja Uku Pihlak.

11.11.2008, Karud, nugised ja teised mesilaste olulisemad kahjurid, nende tõrje. Karukahjude hüvitamise võimalustest. Korraldab Uku Pihlak

Harju Mesinike Selts, Marja 4d, algus k 17 õppe- ja teabeõhtud järgmistel teemadel:

24.09.2008. Mesilasperede ettevalmistamine talveks, varroatoosi ravi, mesilaste haigused. Lektor Sulev Norak.

29.10.2008. Vaha sulatamine, kvaliteetse vaha saamine. Lektor Luule Toomingas.

26.11.2008. Hilissügisese tööd mesilas. Lembit Sirge.

Karksi-Nuia Mesinike Selts korraldab mesinduspäeva Karksi-Nuia Kultuurikeskuses

13.09.2008 algus k 10. Kavas: Mesinduse ajaloolised arengusuunad ja tänapäev Eestis, mesindus kui tootmisharu, mesi ja teised mesindussaadused, nende kvaliteet ja kasutamise võimalused.

Lektorid: Antu Rohtla, Jaak Riis, Ülis Sõukand, Maire Valtin.

Põlvamaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäevad Räpina Aianduskoolis k 17 – 19

24.10.2008, Mesindusaasta 2008 kokkuvõtteid. Meetoodang ja mesiniku teadmised, lektor Raimo Kiudorf.

21.11.2008, Mesilasema – pere tugevus, tigidus, haiguskindlus jne. Tõuparandamise võimalusi tavamesilas. Lektor Mai Endla.

Saaremaa Mesinike Seltsi mesinduspäev Kuressaare Päevakeskuse ruumides Pikk tn. 9 k 10.

22.11.2008.a. Teemad: Saaremaal 2008.a. mesindushooaja kokkuvõtteid, hinnangud ja õppetunnid. Mesindust ja mesinikke puudutav seadusandlus ja regulatsioonid, heade mesindustavade põhimõtted. Esinevad Aimar Lauge, Arnold Lokna ja teised spetsialistid.

Põltsamaa Mesinike Selts mesindusõppus k 10:

11.10.2008. Varroatoosi ravi oblikhappega, praktiline õppus mesilas. Korraldab Ain Seeder

Elva Mesinike Selts mesinike õppe- ja teabepäev Elvas Pargi t. 34 Tõnu Hiiemäe mesilas, k 10:

18.10.2008, Teema "Hilissügisese tööd mesilas", viib läbi Tõnu Hiiemäe.

Klaaspurke mee pakendamiseks

saab osta Raplamaal Kaereperes paiknevast OÜ Toora müügipunkti. Saadaval on Järvakandis toodetud erineva suurusega klaaspurgid, mida müüakse ka väiksemates kogustes. Müügipunkt on avatud teisipäeval ja neljapäeval ajavahemikul kell 10...16. Täpsem teave kontakttelefonil 48 77 352.

Teadmiseks mesinikele!

Teatavasti on vanadest kärkeidest vaha kätte saamine mesinduse üks „mustematest“ töödest. Paljudele on see probleemiks, sest puuduvad kogemused ja seadmed, aegagi ei oska planeerida ja mis peaaegu – ei ole sobivaid ruume. Tuleb ju arvestada ka tuleohuga. Nendele probleemidele hakkab lahendust pakkuma SERMESTO OÜ.

SERMESTO OÜ on registreeritud ja VTA poolt tunnustatud mesilasvaha käitlemise ettevõtte, kes valmistab mesilasvahast kärjepõhja. Alates 1. oktoobrist, kui mesilased on talvituma pandud ja „kärjemajandus“ sorteeritud, alustame tõsise tööga. Kavandame ka mesinike vaha ja kärjeraamide sulatamise ning pesemise teenust.

Tundke huvi!

Telefonid 55691737 ja õhtuti 6079490.

E-post mesilatalu@hot.ee

Tegevmesinik Sergei Kozlov

Järgmine EML ajaleht "Mesinik" nr. 5 (49) ilmub oktoobris 2008.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: aleks.kilk@mail.ee või uku.pihlak.002@mail.ee,

EML kontakttelefon: 52-93589 (A. Kilk) või EML kontor (J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn)

teisipäeviti ja reedeti kell 10 – 16 tel. 63 764 93. Mesindusalane teave ka Internetis: www.mesindus.ee

Eesti mesindust arendatakse käesoleval ajal Eesti Mesindusprogrammi

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2007 – 31.08.2010" tegevuste kaudu

Mesindusprogrammi eesmärkideks on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja –õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike erialane parem teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varroatoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja –võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjel; mee kvaliteedi seireuuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmist ja käitlemist protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada. Programmi raames valmistatud materjalid on tasuta